

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ · УРОК 79

Кримськотатарський національний рух. Мустафа Джемільєв.

Міні-презентація · матеріал уроку без тестів

Що потрібно зрозуміти на уроці

Головна думка. Кримськотатарський національний правозахисний рух виник серед депортованого народу й домагався повернення до Криму та відновлення національних прав. Рух робив ставку на ненасильницькі методи, а одним із його символів став Мустафа Джемільєв.

- назвати передумови кримськотатарського руху
- визначити його головні вимоги
- охарактеризувати ненасильницькі методи боротьби
- пояснити значення діяльності Мустафи Джемільєва

1. Основний матеріал

Питання / етап	Що треба знати
Передумови	Депортація кримських татар 1944 р., життя у спецпоселеннях, заборона масового повернення до Криму й відсутність відновленої автономії.
Після XX з'їзду КПРС	З'явилися надії на реабілітацію та повернення, почали формуватися ініціативні групи.
Головні вимоги	Повернення на історичну батьківщину, відновлення національних прав і Кримської автономної республіки як національної.
Методи	Петиції, збір підписів, делегації до Москви, нелегальні збори, демонстрації, інформаційні кампанії, голодування.
Молодіжна самоорганізація	На початку 1960-х виник «Союз кримськотатарської молоді за повернення на Батьківщину».
1967 р.	Президія Верховної Ради СРСР повернула кримським татарам громадянські права й дозволила обмежений організований набір переселенців до Криму, але масове повернення та автономія не були відновлені.
Нові обмеження	З 1973 р. організовані набори припинили, а тих, хто повертався самочинно, могли примусово виселяти.
Мустафа Джемільєв	Неодноразово засуджувався; у місцях ув'язнення проводив голодування. Тривале голодування 1975 р. набуло міжнародного розголосу.

2. Опорні дати

Дата / період	Подія
після 1956	Активізація кримськотатарського правозахисного руху
початок 1960-х	Створення молодіжної організації за повернення на Батьківщину
1967	Часткове відновлення громадянських прав
1973	Припинення організованих наборів переселенців до Криму
1975	Тривале голодування Мустафи Джемілева

3. Ключові поняття

Поняття	Пояснення
право на повернення	право депортованого народу повернутися на історичну батьківщину
ініціативна група	неформальне об'єднання активістів для координації громадської діяльності
депортація	примусове виселення народу або групи населення
голодування протесту	свідоме відмовляння від їжі як ненасильницька форма протесту

4. Постаті та організації

- Мустафа Джемілев
- Юрій Османов
- Айше Сейтмуратова
- Сейтумер Емінов
- кримськотатарські ініціативні групи

5. Причина → подія → наслідок

Депортація 1944 р. і заборона масового повернення

Ініціативні групи → петиції та делегації → часткові поступки 1967 р. → нові обмеження → міжнародні кампанії

Збереження національної самоорганізації та винесення проблеми кримських татар на міжнародний рівень

Підсумок уроку

Кримськотатарський рух поєднав боротьбу за повернення до Криму з правозахисними методами. Формальні поступки 1967 р. не вирішили ключових питань, тому рух продовжився й набув міжнародної підтримки.